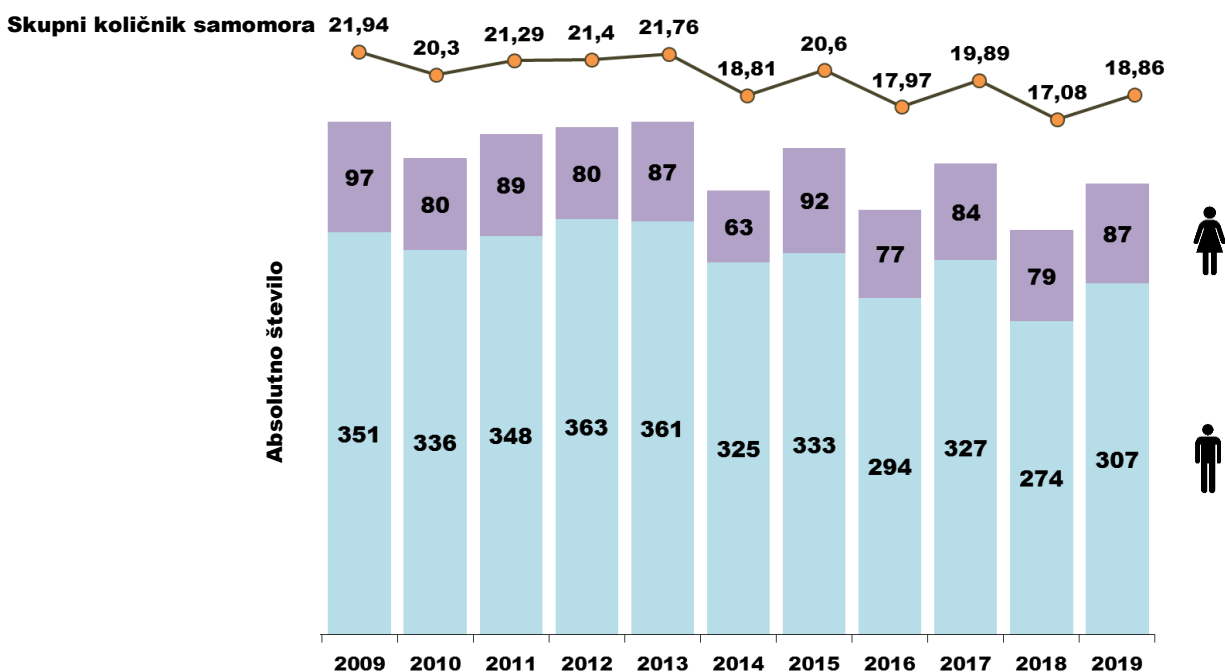

Priloga 1 - Podatki o samomoru v Sloveniji, trend samomorilnosti in aktualne aktivnosti NIJZ

Število samomorov ostaja pod dolgoletnim povprečjem

Leta 2019 je zaradi samomora umrlo 394 oseb (307 moških in 87 žensk), samomorilni količnik (število umrlih zaradi samomora na 100.000 prebivalcev) pa je znašal 18,86 (29,35 za moške in 8,43 za ženske). Samomor med moškimi je bil več kot trikrat pogostejši kot med ženskami (razmerje med spoloma je 3,5). Število samomorov se je v letu 2019 v primerjavi z letom 2018, ko smo zabeležili najnižji samomorilni količnik v zadnjih dveh desetletjih (in najnižjega od leta 1965 dalje), nekoliko povečalo. Podobna nihanja med posameznimi leti (bodisi v smeri upada ali v smeri porasta števila) smo zabeležili že večkrat, zato je pri zaključevanju oziroma razlagi priporočljiva previdnost. Najbolj objektivno sliko o stanju v populaciji dobimo z opazovanjem večletnega trenda. Trend smrti zaradi samomora v Sloveniji je v upadanju (Slika 1, Tabela 1). Kljub višjemu številu samomora v letu 2019, torej, količnik samomora ostaja pod povprečjem desetletnega obdobja 2009 – 2019, ko je znašal 20.

Vir: Baza umrlih NIJZ

Slika 1. Skupni samomorilni količnik in absolutno število samomorov za moške in ženske med leti 2009 – 2019

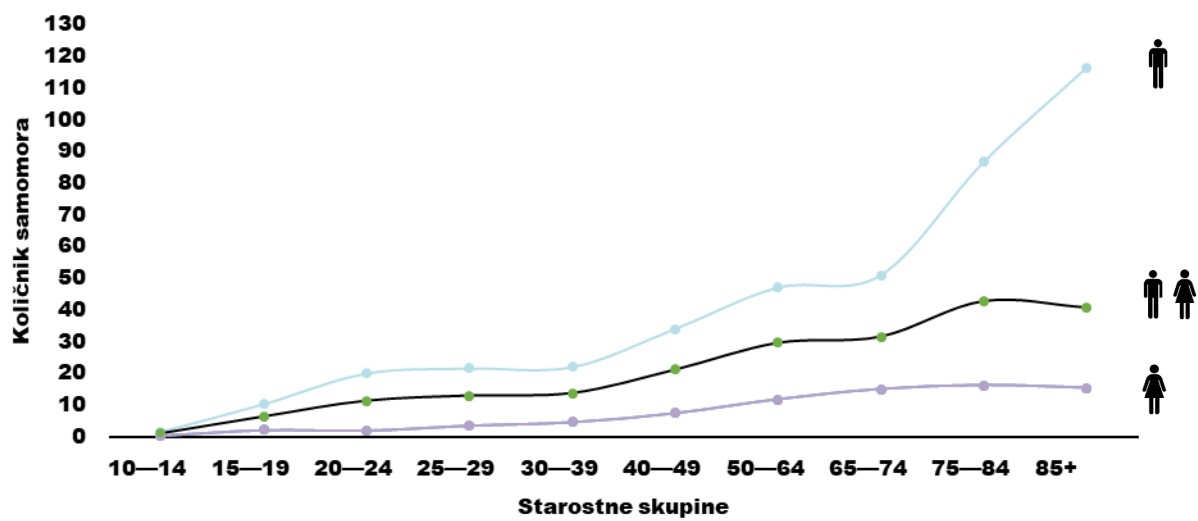
Tabela 1. Količnik samomora (število umrlih zaradi samomora na 100 000 prebivalcev letno; skupaj, moški, ženske) v Sloveniji med leti 2009 – 2019

Leto				Razmerje m/ž
2009	21,94	34,69	9,41	3,7
2010	20,3	33,11	7,73	4,3
2011	21,29	34,27	8,58	3,9
2012	21,40	35,67	7,70	4,6
2013	21,76	35,42	8,37	4,2
2014	18,81	31,79	6,05	5,2
2015	20,60	32,57	8,84	3,7
2016	17,97	28,71	7,40	3,8
2017	19,89	31,87	8,08	3,8
2018	17,08	26,68	7,60	3,5
2019	18,86	29,35	8,34	3,5

Vir: Baza umrlih NIJZ

Več samomorov beležimo pri starejših in pri moških

Podobno kot drugod po svetu tudi v Sloveniji samomorilni količnik narašča s starostjo in je najvišji v višjih starostnih skupinah (Slika 2). V opazovanem obdobju zadnjih desetih let (2009 – 2019) smo upad ali stagnacijo samomorilnega količnika zabeležili v večini starostnih skupin (Tabela 2). Izjema so najvišje starostne skupine (nad 65 let), kjer je bilo gibanje samomorilnega količnika v zadnjih letih precej nestabilno (večja nihanja navzgor ali navzdol med posameznimi leti), kar je bolj izrazito pri moških. V najvišjih starostnih skupinah beležimo tudi drugačno, še višje razmerje med spoloma, saj moški v najvišjih starostnih skupinah pet ali večkrat pogosteje umirajo zaradi samomora.

Vir: Baza umrlih NIJZ

Slika 2. Povprečni samomorilni količnik (skupaj, moški, ženske) v obdobju 2009 – 2019 za različne starostne skupine

Tabela 2. Samomorilni količnik (skupaj, moški, ženske) v različnih starostnih skupinah v obdobju 2009–2019

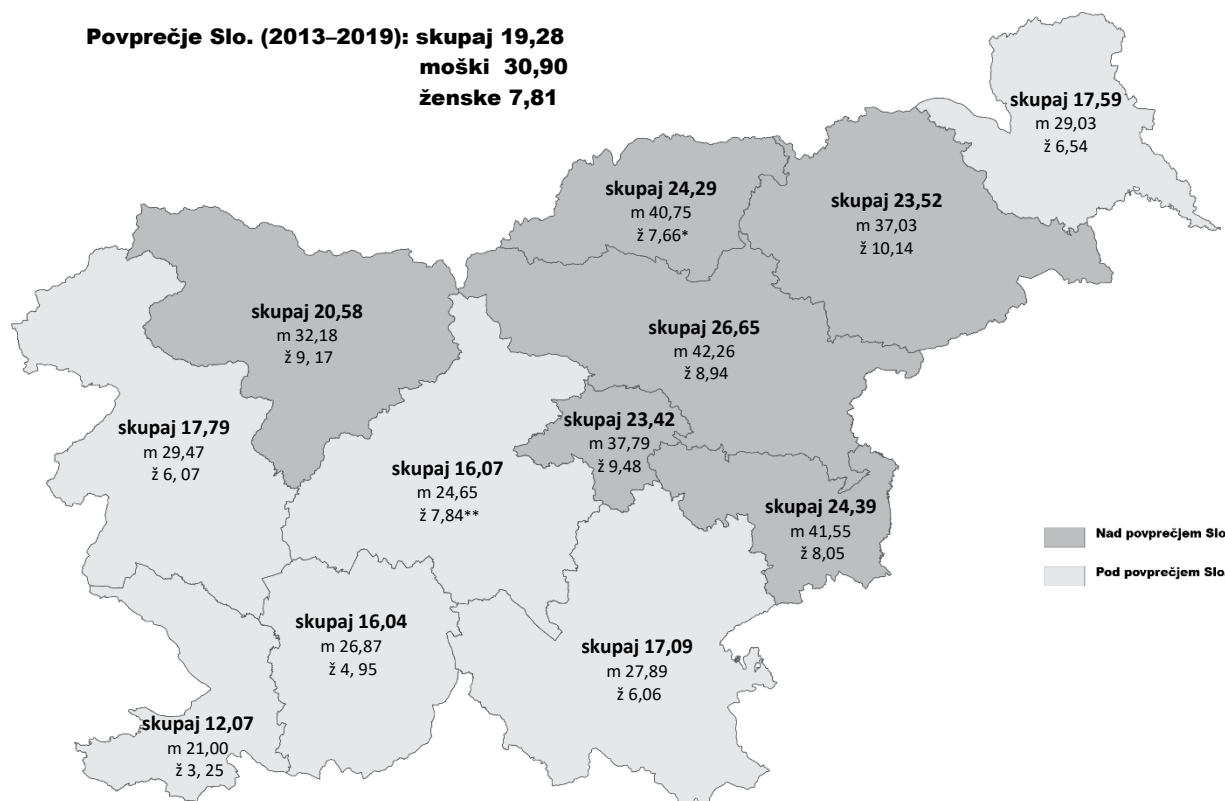
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	2,13	0,00	1,09	1,09	1,10	1,09	1,09	1,06	3,07	0,97
	11,69	6,51	9,59	7,93	1,00	6,16	5,23	5,28	10,63	3,23	9,72	6,43
	13,45	10,49	12,39	11,14	16,65	16,63	12,76	11,30	13,61	6,87	6,94	7,82
	14,49	14,57	12,84	9,79	17,90	17,38	11,88	10,77	10,29	17,40	10,39	11,36
	12,75	15,10	13,33	12,90	11,59	12,61	15,94	16,06	16,02	12,19	13,36	14,11
	30,54	27,93	23,93	26,80	26,98	23,48	18,59	22,02	16,37	14,37	16,65	17,30
	26,96	36,42	32,17	29,53	32,64	34,35	27,13	29,48	25,39	33,50	21,79	25,61
	30,33	33,78	31,00	41,36	34,13	31,36	31,16	32,81	22,92	26,52	30,20	34,58
	37,37	43,35	40,83	46,53	44,97	48,46	41,66	44,76	40,50	48,00	35,66	38,63
	50,18	23,05	33,43	51,13	40,15	37,72	28,39	49,41	44,55	57,09	38,96	47,11
	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	4,14	0,00	0,00	2,12	2,13	2,13	2,11	2,07	2,00	1,90
	19,19	10,84	16,81	15,42	0,00	9,98	10,14	6,13	14,41	6,24	16,67	8,29
	24,42	17,11	23,67	19,95	32,22	30,59	19,55	20,22	26,47	5,71	13,34	12,86
	21,47	27,59	20,58	16,02	24,71	27,79	21,41	17,77	19,86	30,32	14,93	18,13
	21,95	25,02	22,31	19,08	17,82	21,58	26,68	25,03	25,45	21,92	21,49	17,51
	49,22	44,57	41,72	40,22	48,83	38,00	32,24	32,97	25,84	22,55	23,61	26,08
	40,74	57,64	45,90	48,03	52,44	56,85	44,39	47,83	41,12	51,55	32,71	42,44
	53,49	50,19	52,92	73,04	52,33	45,20	55,19	48,89	34,41	46,31	51,17	53,94
	79,91	79,31	94,75	97,60	102,61	93,92	89,33	86,48	74,63	93,18	67,09	77,74
	138,82	71,28	104,95	146,74	136,29	123,85	66,07	156,96	112,09	144,19	107,17	115,09
	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00	2,25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4,19	0,00
	3,71	1,92	1,97	0,00	2,07	2,11	0,00	4,37	6,59	0,00	2,24	4,44
	1,56	3,16	0,00	1,65	0,00	1,80	5,62	1,93	0,00	8,10	0,00	2,09
	6,89	0,00	4,27	2,94	10,48	6,05	1,55	3,20	0,00	3,45	5,43	3,72
	2,79	4,14	3,42	6,09	4,73	2,72	4,10	6,20	5,61	1,43	4,34	10,27
	11,14	10,52	5,30	12,72	4,05	8,16	4,11	10,35	6,23	5,56	9,05	7,57
	12,96	14,73	18,16	10,71	12,45	11,41	9,51	10,81	9,42	15,19	10,74	8,52
	11,72	20,42	12,91	15,12	18,91	19,63	10,60	18,85	12,82	8,94	11,30	16,94
	15,44	24,25	11,37	17,60	11,25	21,24	12,44	18,53	18,50	18,35	14,59	12,02
	23,35	8,56	11,87	22,20	10,51	9,98	15,78	12,10	20,20	25,09	13,39	20,89

Vir: Baza umrlih NIJZ

V Sloveniji več samomorov beležimo v regijah na vzhodu

V Sloveniji lahko opazimo tudi zelo velike razlike v umrljivosti zaradi samomora med posameznimi regijami. Regije, ki so na vzhodu države, beležijo več samomorov v primerjavi z regijami, ki so na zahodu. Izjemi sta pomurska regija na vzhodu, kjer so v zadnjih letih zabeležili nižji samomorilni količnik od povprečja, in gorenjska regija na zahodu, kjer so v zadnjih letih zabeležili višji samomorilni količnik od povprečja. V nekaterih regijah na vzhodu izstopa samomorilni količnik med moškimi (Koroška, Savinjska, Posavska), ki je precej nad slovenskim povprečjem za moške, medtem ko v nekaterih regijah na zahodu,

ki sicer beležijo nižji samomorilni količnik od povprečja, izstopa visoko razmerje med spoloma, saj med moškimi beležijo tudi do šestkrat več samomorov v primerjavi z ženskami (Slika 3).

Vir: Baza umrlih NIJZ

Slika 3. Povprečni samomorilni količnik (skupaj, moški, ženske) v statističnih regijah v obdobju 2013 – 2019 glede na slovensko povprečje

Opombi:

*samomorilni količnik za ženske je pod slovenskim povprečjem za ženske, medtem ko je skupni količnik in količnik za moške, nad slovenskim povprečjem;

** samomorilni količnik za ženske je nad slovenskim povprečjem za ženske, medtem ko je skupni količnik in količnik za moške, pod slovenskim povprečjem

Aktualne aktivnosti NIJZ in Resolucija nacionalnega programa o duševnem zdravju (RNPZ)

Obeležitev Svetovnega dneva preprečevanja samomora letos že tretje leto zapored poteka pod geslom »Skupaj za preprečevanje samomora«. Geslo in njegov pomen sta razložena v poslanici Mednarodne zveze za preprečevanje samomora, ki se nahaja v nadaljevanju. V Sloveniji se že vrsto let pridružujemo preventivnim aktivnostim in aktivnostim ozaveščanja javnosti, ki jih organizira in vzpodbuja mednarodna javnost (Svetovna zdravstvena organizacija, Mednarodna zveza za preprečevanje samomora).

Aktivnosti ob letošnjem svetovnem dnevu bodo tako kot v preteklih letih potekale v sodelovanju med NIJZ, Slovenskim združenjem za preprečevanje samomora, Inštitutom Andrej Marušič in OZARO. Za ozaveščanje o samomoru se v mednarodni skupnosti že nekaj let uporablja rumeno – oranžna pentlja. Je simbol zavedanja, da samomor predstavlja javno zdravstveni problem, je znak podpore preventivnim prizadevanjem na tem področju, predvsem pa je znak solidarnosti z vsemi, ki jih je samomor na tak ali drugačen način prizadel. Omenjene pentljice smo v Sloveniji prvič razdelili lansko leto in ponovno jih bomo tudi letos. Razširili jih bomo med različnimi javnostmi (splošna javnost, politični in medijski predstavniki, lokalna skupnost itd.). Prav tako bomo nadaljevali tudi z mednarodno akcijo »Prekolesarimo svet«, ki smo jo v preteklih letih uspešno izvedli.

V sodelovanju s Slovenskim združenjem za preprečevanje samomora, IAM in Društvom svetovalnih delavcev Slovenije na NIJZ pripravljamo Smernice za postvencijo po samomoru v šolskem okolju. Upamo, da bodo smernice nudile dobro izhodišče za šolsko okolje, kako ukrepati v primeru samomorilnega vedenja na šoli. Nadaljujemo tudi z delom na Resoluciji nacionalnega programa za duševno zdravje (RNPZ), oblikovali in imenovali smo interdisciplinarno delovno skupino za preprečevanje samomora (IDS). Sestavljajo jo strokovnjaki iz različnih področij, ki bodo s svojim znanjem in izkušnjami lahko naslovili različne ravni ukrepanja in preventive za preprečevanje samomora – od promocije duševnega zdravja, identifikacije ogroženih, dela z ogroženimi, do žalovanja in dela s svojci ter beleženja samega pojava. Prva naloga IDS bo priprava Akcijskega načrta v sklopu RNPZ – določitev vsebinskih področij, v katera se bodo v letih 2021 – 2023 usmerjale aktivnosti preprečevanja samomora.

Besedilo pripravila: **doc. dr. Saška Roškar**, NIJZ

Podatke pripravila: **Miloš Kravanja**, NIJZ

Graf pripravila: **Andreja Frič**, NIJZ
